

مرکز مجاز امام صادق علیه السلام

الموجز فی اصول الفقه

اصل احتیاط

جلسه ۵۵

استاد وافی

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

الفصل الثالث: أصالة الأحتیاط

أصالة الأحتیاط أصل سوم اصول عملیه است و نام دیگر آن أصالة الأشتغال است و مجرای آن جایی است که در «مکلف به» شک داشته باشیم همراه با علم به اصل تکلیف و امکان احتیاط. چون شبهه، به تحریمیه و وجوبیه تقسیم می شود بحث ما نیز در دو مقام انجام می شود.

المقام الاول: الشبهة التحريمية:

طبق تقسیم سابق، باید چهار مساله در این بحث نیز مطرح شود اما از آنجایی که فقط شبهه تحریمیه موضوعیه تطبیق عملی دارد و بقیه مصداق واقعی در فقه ندارند فقط به همین مساله می پردازیم و خود شبهه موضوعیه تحریمیه نیز به دو قسم شبهه محصوره و غیر محصوره تقسیم می شود:

حكم الشبهة المحصورة:

زمانی که دلیل بر حرمت شیئی بود و اطلاق دلیل شامل علم اجمالی شد مثل اینکه گفته شود: از نجس اجتناب کن و مقتضای اطلاق این جمله شامل نجس به علم اجمالی نیز بشود، آیا مخالفت احتمالی جایز

است یا خیر؟

پس بحث ما در دو مورد است:

الاول: ما هو مقتضى قاعدة الاوليه؟

الثانى: فى ورود الترخيص فى لسان الشارع

در بیان امام صادق (ع)

اما اول: مقتضای قاعده اولی و جوب اجتناب از اطراف شبهه است بخاطر وجود مقتضی (اطلاق قول شارع) و عدم مانع (زیرا عقل منع نمی کند که تکلیف تعلق بگیرد به صورت عمومی یا خصوصی به اجتناب از عنوان حرام مشتبه بین دو یا چند امر).

اما دوم: که امر مهمی در شبهه محصوره است و آنچه از روایات مشخص است این است که هیچگونه ترخیصی برای اطراف شبهه وجود ندارد.

الاستدلال علی جواز الترخیص:

گاهی عده ای استدلال می کنند به جواز ترخیص بوسیله بعضی از روایات مانند: کل شیء هو لک حلال حتی تعلم انه حرام بعینه.

وجه استدلال: عبارت «بعینه» مشخص می کند که باید حرام عینا مشخص باشد پس آنچه محتمل الحرمه است حلال است.

جواب: این قسمتی که به آن استدلال شده، جزئی از یک روایت است که مصداق دیگری نیز در آن ذکر شده و مثال هایی که در این حدیث ذکر شده همگی شبهه بدویه هستند پس شامل علم اجمالی نمی شود.

الشبهة غیر المحصورة:

اصولیون اتفاق نظر دارند به عدم تنجیز علم اجمالی در اطراف شبهه تحریمیة موضوعیه غیر محصوره اما اگر محتمل طوری باشد که می دانیم مولی راضی به ارتکاب آن نیست مثل وجود سم قاتل در اطراف غیر محصوره، با آن معامله محصوره می شود ...